

Nr 227.

Av herr **Olsson** i Berg **m. fl.**, om *skrivelse till Kungl. Maj:t*
angående inskränkning i godstrafik m. m. vid statens
järnvägar å sön- och vissa helgdagar.

I denna tid av sedligt förfall betraktas talet om söndagens helighållande av många som en alldeles orimlig fordran. Man kan dock med glädje konstatera, att bland vårt lands bildade ungdom, och i flera andra kretsar, med allt större tillslutning och angelägenhet den önskan uttalas, att vårt land ej måtte avkristnas, att vårt folk måtte förbliva ett kristet folk, och allt mer får den insikten rum, att själva grundvalen för statens bestånd, för efterlevnaden av lag och rätt i landet, är gudsfruktan och vördnad för kyrka och kristen tro. I samma mån som denna sanning är oemotsäglich, är det ock statsmakternas skyldighet att upprätthålla svenska statens egenskap av kristen stat.

En bland många önskvärda åtgärder i denna riktning vore ett erkännande från statens sida om vikten av söndagens helighållande. Staten borde ej i oträngda fall i sin affärsdrift begagna sig av den kristna sabbaten. Att använda denna dag till arbete, som kan uppskjutas, och till inkomstbringande företag, är från kristen synpunkt sett sabbatsbrott, och för en kristen stat är ett sådant förhållande ovärdigt och ej ägnat att över dess arbete nedkalla Guds välsignelse, utan tvärtom, isynnerhet som därmed är förenat ett åläggande från statens sida till dess underlydande, att, i rak strid mot Guds bud,

så begagna denna dag i stället för till det ändamål, för vilket den blivit inrättad.

Ett område, där svenska staten bedriver en synnerligt omfattande och störande affärsverksamhet på söndagarna, är godstrafiken å statens järnvägar. Anmärkningsvärt är, att de bland jordens folk och stater, som ernått hög grad av rikedom och makt just äro de som, i jämförelse med andra, hållit söndagen särdeles i helgd. Generellt taget kan detta isynnerhet tillämpas på England och Amerika, och dessa exempel bevisa åtminstone, att söndagsvilan ej utgör ett hinder för folkens välförstånd.

Flere försök till att förmå svenska statsmakterna till åtgärder i riktning av sabbatens helgd och tillbörliga firande i allmänhet och sedermera särskilt isynnerhet genom inskränkning i järnvägstrafiken hava blivit gjorda. Så skedde vid riksdagarna 1809, 1815, 1859—60, 1886, 1887, 1888, 1900 och 1901 och vid kyrkomöten 1868, 1878 och 1888. Vid den första allmänna svensk-lutherska prästkonferensen i Stockholm år 1881 upptogs frågan »Om söndagens betydelse och bästa sättet att främja dess helighållande» och därvid berördes särskilt frågan om järnvägstrafiken och dess inskränkning på söndagarna. Petitioner om söndagsvila ha från vederbörande funktionärers sida framställts och från flera håll hava framställningar angående sabbatsvila och sabbatshelgd sålunda blivit gjorda, särskilt ock av den kungl. kommitté, som 1901 förordnades att verkställa utredning i hithörande ärende.

Långtifrån att vilja påstå att alla här antydda åtgöranden varit resultatlösa, kan man dock ej säga, att de vidtagna åtgärderna varit tillfredsställande från kyrklig synpunkt sett. Jämföra vi sabbatshelgandet här i vårt land med den yttre vördnad, som andra kristna länder visa för sabbatsbudet, och detta särskilt vad beträffar inskränkandet av fraktgodstrafiken å järnvägarna, så se vi med blygsel, att Sverige finnes bland de länder, där söndagens helgd i detta fall minst aktas. Med högst obetydlig inskränkning gå här i landet de stora godstågen fram söndagar som vardagar. Ur betänkande och förslag av en kungl. kommitté, som 1901 tillsattes för verkställande av utredning i fråga om utsträckt sabbatsvila åt vissa statsstjänstemän och betjante, anföres till stöd härför följande: I *Belgien* äro »alla godståg inställda å sön- och helgdagar, liksom ock enottagande och utlämnande av fraktgods med vissa undantag såsom för tidningar, livsmedel för armén, mjölk, färsk fisk m. m. Vid destina-

tionsstationen utlämnas likaledes levande djur, explosivt gods m. m.» I *Storbrittanien* är söndagsarbetet i hög grad inskränkt och det nästan helt och hållet utan hjälp av lagstiftning. Sedan äldsta tider har söndagshelgandet där de djupaste rötter hos nationen. »England har också städse betraktats som ett föregångsland för sabbatens helighållande.» Till och med passageraretrafiken å järnvägarna är »till följd av allmänhetens vana att gemenligen icke utom i trängande fall företaga resor (sön- och helgdagar) starkt begränsad.» »Ett annat utslag av den engelska nationens uppfattning av sabbaten visar sig däruti, att det sällan torde förekomma, att någon, som därför hyser samvetsbetänkligheter, tvingas till söndagsarbete». Alla järnvägar i England ägas av enskilda bolag, men tillfölje den omnämnda folkmeningen är godstrafiken, alla lagstiftningsåtgärder förutan, högst minimal. *Tyskland*: En därstädes genom ministeriell kungörelse tillsatt kommitté för bestämmande av villkoren för en ytterligare utsträckning av söndagsvilan i avseende å godstrafiken å de preussiska statsjärnvägarna sammanfattade resultatet av sina undersökningar på följande sätt i första punkten: »Inställandet av godstrafiken å sön- och helgdagar är — bortsett från enstaka undantag — under regelbundna förhållanden, även under perioder av den starkaste trafik, möjligt utan väsentlig skada för trafikintresseva». I persontrafiken äger ingen inskränkning rum, »däremot befordras fraktgods endast undantagsvis och under vissa förutsättningar. Under vanliga förhållanden inställas därför godstågen.» »Inlastning samt ur- och omlastning av stycke gods äger rum endast undantagsvis på grund av särskild order — — —.» »I *Norge* håller styrelsen för järnvägarna i regel icke några godståg i gång på söndagen.» I *Nederländerna* är »godstrafiken å statsjärnvägarna nästan alldeles inställd å sön- och helgdagar. Även å de enskilda järnvägarna förekommer icke någon godstransport å söndagar, men undantag göres för sådana varor, som lätt äro underkastade förskämning, — — — vilka befordras med snälltåg.» I *Nordamerikas förenta stater* lagstiftades genast från början om förbud för all transport av gods och resande å söndagar. Redan vid järnvägarnas tillkomst möttes de alltså av uttryckligt förbud av all trafik å denna dag. Numera är förhållandet visserligen förändrat, men söndagen är dock fortfarande en »vilodag för en större del av järnvägarnas tjänstemän och betjante». »I staten Georgia finnes en författning, som förbjuder avsändandet av alla tåg under hela söndagsdygnet, räknat från midnatt till midnatt.

I staten Connecticut få å söndagarna tågen, utom i trängande fall, icke vara i gång från solens uppgång till dess nedgång. Ett av de mest betydande bolagen låter icke några andra tåg vara i gång å söndagen än två i vardera riktningen för postens skull. Antalet tåg, som i Nordamerikas förenta stater äro i gång å söndagar, jämfört med antalet tåg å söckendagar, torde kunna sägas växla allt efter omständigheterna mellan 20 och 50 procent. I allmänhet äro gods-expeditionerna stängda». I *Rumänien* »äro godstågen inställda och godsexpeditionerna stängda å söndagarna». I *Schweiz* äro godstågen inställda ävensom all godsexpediering å söndagarna. I *Ungern* är godstrafiken inställd å söndagarna. I *Österrike* är all mottagning och utlämning av järnvägsgods förbjuden å söndagarna. Godstrafiken, isynnerhet under tider för svagare trafik, har å dessa dagar blivit inskränkt genom en förordning i januari 1893 och en ny sådan av den 3 april 1897.

Vi se här hur så många andra stater, och bland dem även stater med stor geografisk utsträckning och med en trafik ojämförligt större än de svenska statsbanornas, i denna del iakttagit en om vördnad för kristen tro och åskådning vittnande omsorg om sabbatsbudet. Vi se även att de i detta syfte vidtagna anordningarna därstädes ej mött oöverstigliga hinder. Då man talar om en förlust, som staten skulle lida på genomförande av söndagens skonande från dylikt förvärvsarbete, så förbiser man helt och hållet den kristna läran att endast sex dagar äro givna till arbete, ej den sjunde. Det bör ej betraktas som förlust att avstå vad man ej har rätt att taga. En internationell kongress som avhölls i Paris 1889 fastställde i sin resolution bland annat följande punkter: »En hel vilodag i veckan vore i allmänhet för envar nödvändig för bevarandet av kroppens och själens hälsa och energi. Den vore ett väsentligt villkor för fortsatt arbetsduglighet och högre livslängd, en förutsättning för materiellt välstånd och moralisk utveckling för individen, för familjen, för nationen». Och vidare: Införandet av vilodagen komme, liksom varje åtgärd av rättvisa, att bidra till samhällsfridens bevarande. Under avbidan på den dag, då vilodagen kunde vara alla och envar tillförsäkrad, skulle de vittnesbörd om oegennyttig hängivenhet, som kämparne för rättigheten till söndagsvila lämnade, bidra till att skingra de sorgliga missförstånd, som giva näring åt de sociala stridigheterna. Första kammarens första tillfälliga utskott vid 1901 års riksdag yttrar, bland annat: »Och om ingenting borgar för, att en

arbetsfri vilodag i religiös mening helgas, är dock tydligt, att ett kristligt samhälle, genom att mer eller mindre lämna dess yttre helgd, dess själva tillvaro därhän, i högsta grad förlamar de krafter, vilka inom samhället kämpa för sedlighet och gudsfruktan och för vilka just den dagen är ett det viktigaste bålverk. Men en minskning av dessa andliga tillgångar representerar, även den, för samhället en förlust, som innebär den djupaste fara.» Andra kammarens andra tillfälliga utskott erkänner i sitt utlåtande av den 25 april 1900, »att det ej torde kunna förnekas, att staten såsom den största arbetsgivaren borde föregå enskilda arbetsgivare med efterföljansvärda föredömen. — — — Säkerligen vore det ej heller förenligt med en kristen stats plikter att icke lämna sina tjänare tillfälle att något oftare, än som vore fallet, deltaga i den allmänna gudstjänsten». I Sveriges rikets lag finnes ännu stadgat: »Idkar någon å sön- eller högtidsdag emellan klockan sex om morgonen och klockan nio om aftonen hantverk eller annat arbete, som uppskov tåla kan, straffas etc». (Strafflagen den 16 februari 1864 kap. 7 § 3). I en motion, som väcktes i Andra kammaren vid 1900 års riksdag om skrivelse till Kungl. Maj:t i fråga om inskränkning av godstrafiken under sön- och helgdagar, säges bland annat, sedan det anmärkts, att det »på de flesta områden i vårt land vore så ställt, att omkring våra sön- och högtidsdagar rädde åtminstone någon utvärtes helgd eller åtminstone vila från jordiskt arbete», att det »så mycket mer väckte uppmärksamhet, att järnvägsrörelsen i vårt land tagit så långt avstånd från helgdagsbudet. Komme man till statens järnvägar, märkte man ej några djupare spår av helgdagsvila» — — —.

På grund av anförda skäl, exempel och auktoritativa uttalanden, samt påpekande att detta blott är ett av de områden, där staten har skyldighet att hävda sin ställning som en kristen stat, hemställes,

att Riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag till sådant ordnande av statens järnvägars godstrafik, att denna, utom vad beträffar födoämnen av sådant slag som genom fördröjd transport försämras eller därmed jämförliga varor, helt och hållet upphörde att försiggå på söndagar samt på jul- och långfredagen, samt till sådant ordnande

av in- och utlämning av fraktgods, att detta ej
finne äga rum, utom för ovannämnda undantag,
på söndagar samt på jul- och långfredagen.

Stockholm den 20 januari 1914.

Cornelius Olsson. *Wilh. Hellberg.* *Gustaf Larsson.*
A. V. Isaksson. *C. Wallentin.*

I motionens syfte instämma:

O. Alfr. Berg. *J. A. Jonsson.* *A. R. Rosenquist.*
